

Eduskunnan vastaus hallituksen esitykseen laiksi toimenpiteistä tupakoinnin vähentämiseksi annetun lain muuttamisesta

Eduskunnalle on annettu hallituksen esitys n:o 82/1998 vp laiksi toimenpiteistä tupakoinnin vähentämiseksi annetun lain muuttamisesta. Eduskunnalle on sosiaali- ja terveysvaliokunta antanut asiasta mietintönsä n:o 38/1998 vp ja suuri valiokunta mietintönsä n:ot 4/1998 vp ja 4a/1998 vp.

Eduskunta edellyttää hallituksen huolehtivan siitä, että irtotupakan vero nostetaan samalle tasolle muun tupakkaveron kanssa.

Eduskunta edellyttää, että hallitus seuraa toimenpiteistä tupakoinnin vähentämiseksi annetun lain vaikutuksia ja ryhtyy tarvittaaviin toimenpiteisiin, joilla väestön tupakointia voidaan edelleen vähentää.

Eduskunta edellyttää hallituksen huolehtivan siitä, että tupakkaveron vuosittaisesta tuotosta WHO:n suosituksen mukaisesti 1,0 prosenttia käytetään tupakoinnin aloittamista estävään terveystasvatukseseen etenkin nuorilla.

Eduskunta edellyttää, että hallitus ottaa lasten ja nuorten tupakoimattomuuden edistämisen tupakoinnin vähentämispolitiikkansa painopistealueeksi ja tekee kansanterveyskertomuksessa selkoa eduskunnalle käytetyistä keinoista ja niiden tuloksellisuudesta.

Eduskunta on hyväksynyt seuraavan lain:

Laki

toimenpiteistä tupakoinnin vähentämiseksi annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan toimenpiteistä tupakoinnin vähentämiseksi 13 päivänä elokuuta 1976 annetun lain (693/1976) 5 §:n 4 momentti ja 16 §,

sellaisena kuin niistä on 5 §:n 4 momentti laissa 765/1994,

muutetaan 2 §:n 5 kohta, 3 §:n 2 kohta, 6 §:n 3 ja 4 momentti, 7 §, 12 §:n 4 ja 5 kohta, 13 §:n 2 momentti, 14, 17 ja 20 §, 21 §:n 2 ja 5 momentti, 7 luvun otsikko, 23 §:n johdantokappale ja 1 kohta, 24 §, 27 §:n 2 momentti, 9 luvun otsikko, 28 §, 31 §:n 3—5 momentti ja 32 §:n 3 momentti,

sellaisina kuin niistä ovat 2 §:n 5 kohta sekä 6 §:n 3 ja 4 momentti laissa 953/1992, 7 § osaksi viimeksi mainitussa laissa, 12 §:n 4 ja 5 kohta, 13 §:n 2 momentti, 31 §:n 3—5 momentti ja 32 §:n 3 momentti mainitussa laissa 765/1994, 14, 17 ja 20 § osaksi viimeksi mainitussa laissa ja laissa 1148/1994, 21 §:n 2 ja 5 momentti viimeksi mainitussa laissa, 23 §:n johdantokappale laissa 768/1992 ja 27 §:n 2 momentti laissa 1037/1987, sekä

lisätään 10 §:ään, sellaisena kuin se on mainitussa laissa 765/1994, uusi 2 ja 3 momentti sekä lakiin uusi 10 a ja 11 a §, 12 §:ään, sellaisena kuin se on viimeksi mainitussa laissa, uusi 6 kohta ja lakiin uusi 30 a §, seuraavasti:

2 §

Tässä laissa tarkoitetaan:

5) *tupakkajäljitelmällä* muodoltaan tupak-

katuotetta tai tupakointivälinettä läheisesti muistuttavaa, tupakkaa tai sen vastiketta sisältämätöntä tuotetta;

3 §

Sen lisäksi, mitä tässä laissa säädetään, on:

2) tupakan vastikkeeseen, tupakkatuotteen, tupakointivälineeseen ja tupakkajäljitelämään sovellettava, mitä kuluttajan turvaamisesta ala-arvoisten tuotteiden myynniltä ja siitä johtuvilta taloudellisilta tappioilta säädetään; sekä

6 §

Savukkeiden valmistajan tai maahantuojan tulee kerran vuodessa ilmoittaa sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskukselle elinkeinotoiminnassa myytävänä olevien savukkeiden terva- ja nikotiinipitoisuudet.

Asianomainen ministeriö antaa tarkemmat säännökset 3 momentissa säädetyn ilmoituksen tekemisestä sekä niistä menetelmistä, joilla savukkeiden tervan ja nikotiinin määrät tulee mitata.

7 §

Tupakkatuotteen valmistajan tai maahantuojan on ennen tupakkatuotteen elinkeinotoiminnassa tapahtuvaa myyntiä tai muuta luovuttamista merkittävä tupakkatuotteen vähittäismyyntipakkaukseen varoitukset tupakan aiheuttamista terveyshaitoista sekä savukkeesta poltettaessa syntyvän tervan ja nikotiinin määrät siten kuin asetuksella tarkemmin säädetään.

Asianomainen ministeriö voi antaa tarkempia säännöksiä 1 momentissa tarkoitetuista vähittäismyyntipakkauksiin tehtävistä merkinnöistä.

Tupakkatuotteen vähittäismyyntipakkaukseen tulevista valmisteverotukseen liittyvistä merkinnöistä on voimassa, mitä niistä erikseen säädetään.

Asetuksella voidaan säätää, että myös tupakointivälineen myynnissä tai muussa luovutuksessa on soveltuvin osin noudatettava mitä tupakkatuotteesta edellä tässä pykälässä säädetään.

Tämän pykälän sekä 5 ja 6 §:n säännökset eivät koske maastavietävää tupakkatuotetta tai tupakointivälinettä eivätkä tupakkatuotteiden tai tupakointivälineiden myyntiä ammatteisessa kansainvälisessä liikenteessä olevassa vesi- tai ilma-aluksessa myytäväksi taikka niiden myyntiä tällaisessa aluksessa tai lentoasemalla sijaitsevassa verottomien tavaroiden myymälässä.

10 §

Tupakkatuotteita tai tupakointivälineitä myyvän elinkeinonharjoittajan tulee kustannuksellaan laatia ja toteuttaa omavalvontasuunnitelma, jolla estetään tupakkatuotteen tai tupakointivälineen luovuttaminen kahdeksatoista vuotta nuoremmalle henkilölle.

Asianomainen ministeriö antaa tarkemmat säännökset omavalvontasuunnitelman laatimisesta, sisällöstä ja toteuttamisesta.

10 a §

Suussa käytettävää tupakkaa ei saa elinkeinotoiminnassa maahantuoda, myydä tai muutoin luovuttaa.

Tullihuutokaupalla ei saa myydä tupakkatuotteita.

5 luku

Väestön suojaaminen ympäristön tupakansavun aiheuttamilta terveyshaitoilta

11 a §

Ympäristön tupakansavu on syöpävaarallinen aine, jolta suojaamiseen työssä noudatetaan työturvallisuuslakia (299/1958) ja sen nojalla annettuja säädöksiä ja määräyksiä, jollei tästä laista muuta johdu.

12 §

Tupakointi on kielletty:

- 4) yleisten kulkuneuvojen sisätiloissa;
- 5) työyhteisöjen yhteisissä ja yleisissä sekä asiakkaille tarkoitetuissa sisätiloissa; sekä
- 6) ravintolan ja muun ravitsemisliikkeen baaritiskillä ja pelitilassa, jollei kyseisessä tilassa työskentelevien työntekijöiden altistumista tupakansavulle voida muuten estää.

13 §

Edellä 12 §:n 2 ja 5 kohdassa säädetystä poiketen tupakointi voidaan sallia hotellin ja muun majoitusliikkeen asiakkaiden majoitushuoneissa sekä ravintolassa ja muussa ravitsemisliikkeessä, jonka tarjoilutila on alle 50 m². Tätä suuremmasta tarjoilutilasta voidaan varata tupakoiville enintään 50 prosent-

tia. Tällöin on kuitenkin huolehdittava, ettei tupakansavu pääse kulkeutumaan sille alueelle, jolla tupakointi on kielletty. Samassa hotelli- ja ravintolakokonaisuudessa samanaikaisesti avoinna olevat ravintolatilat katsotaan yhdeksi ravintolaksi. Tarjoilutilalla tarkoitetaan aluetta, joka on varattu tarjolla olevan ruuan tai juoman nauttimiseen.

14 §

Tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten noudattamisen yleinen johto ja ohjaus kuuluu asianomaiselle ministeriölle ja valvonta sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskukselle.

Sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskus ohjaa lääninhallituksia niille tämän lain perusteella kuuluvien tehtävien hoitamisessa. Tuotevalvontakeskus valvoo tupakkatuotteiden koostumusta ja laadunvalvontaa sekä myyntiä ja mainontaa koskevien 5—9 §:n säännösten noudattamista.

Lääninhallitus ohjaa kuntia tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten toimeenpanossa läänin alueella.

Kunta valvoo alueellaan tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten noudattamista. Kunnan alueella tämän lain mukaisista tehtävistä huolehtii kunnan määräämä toimielin. Kunnanvaltuusto voi päättää, että toimielin voi siirtää toimivaltaansa viranhaltijalle. Kunnan tämän lain nojalla järjestämään toimintaan sovelletaan sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtiosuudesta annettua lakia (733/1992), jollei lailla toisin säädetä.

Jollei tässä laissa säädetä toisin, tupakoinnin kieltämistä ja sen rajoittamista koskevien 12 §:n 5 kohdan ja 13 §:n 3 momentin säännösten noudattamista työyhteisöissä valvovat työsuojeluviranomaiset siten kuin siitä säädetään työsuojelun valvonnasta ja muutoksenhausta työsuojeluasioissa annetussa laissa (131/1973).

Tulli valvoo tämän lain 10 a §:n 1 momentissa tarkoitetun maahantuontikiellon noudattamista.

Tämän lain 12 §:n 3 kohdan noudattamista yleisissä tilaisuuksissa valvoo poliisi.

17 §

Kunnan tulee omasta aloitteestaan tai tehtyjen ilmoitusten perusteella suorittaa tu-

pakkatuotteiden varastointi- ja myyntipaikkojen tarkastuksia sekä valvoa tupakkatuotteiden ja tupakointivälineiden myyntiä, sitä koskevaa omavalvontaa, tupakkatuotteiden, tupakointivälineiden ja tupakkajäljittelmiä mainontaa ja muuta myyninedistämistoimintaa samoin kuin tupakointikieltojen ja -rajoitusten noudattamista toimialueellaan.

Jos tarkastuksessa tai muutoin havaitaan säännösten tai määräysten vastaista toimintaa, kunnan tulee kieltää säännösten tai määräysten vastainen toiminta sekä asettaa määräajan, jonka kuluessa tällainen toiminta on lopetettava.

Jollei korjausta ole tapahtunut asetetussa määräajassa taikka jos kiellossa mainittua säännösten vastaista menettelyä on jatkettu tai jos se on uudistettu asetetun määräajan jälkeen, kunnan on ilmoitettava asiasta:

1) viralliselle syyttäjälle, jos kysymys on 10 tai 11 §:n, 12 §:n 1—4 kohdan taikka 13 §:n 1 tai 2 momentin säännösten vastaisesta menettelystä; sekä

2) sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskukselle, kun kysymys on 5—7 §:n säännösten vastaisen tupakkatuotteen tai tupakointivälineen elinkeinotoiminnassa tapahtuvasta myynnistä tai muusta luovuttamisesta taikka muusta näiden säännösten vastaisesta menettelystä tai kun kysymys on 8 ja 9 §:n säännöksissä kielletystä mainonta- ja myyninedistämistoimesta.

20 §

Sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskus voi 18 §:n 1 ja 2 momentissa sekä 19 §:ssä säädetystä kiellosta päättäessään velvoittaa kiellon saaneen suorittamaan asetetussa määräajassa ja tuotevalvontakeskuksen määräämällä tavalla oikaisutoimen, jos sitä säännösten vastaisesta menettelystä aiheutuvien ilmeisten haittojen vuoksi on pidettävä tarpeellisena.

Sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskus tai kunta voi tehostaa tämän lain säännösten perusteella antamaansa kieltoa tai määräästä uhkasakolla tai uhalla, että asetetun määräajan jälkeen tekemättä jätetty toimenpide teetetään laiminlyöjän kustannuksella.

Tämän lain säännösten perusteella asetettuun uhkasakkoon ja teettämisuhkaan sovelletaan, mitä uhkasakkoissa (1113/1990) säädetään, jollei tässä laissa toisin säädetä.

21 §

Kunnan tai sen 14 §:n 4 momentissa säädetyn viranhaltijan 1 momentissa tarkoitettuna asiassa kiellon noudattamisen tehosteeksi asettamaan uhkasakkoa tai teettämishukkaa koskevaan päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla. Se, jolle uhkasakko tai teettämishukka on asetettu, voi saattaa asian hakeuksella sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskuksen käsiteltäväksi 14 päivän kuluessa ohjeiden tiedoksi saamisesta. Tuotevalvontakeskuksen päätöksen saanut asianosainen voi saattaa asian edelleen markkinatuomioistuimen käsiteltäväksi siten kuin tästä säädetään 3 momentissa.

Sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskuksen 5 ja 6 §:n sekä kunnan 10, 11 ja 12 §:n tai 13 §:n 1 momentin säännösten vastaisesti toimineelle asettaman uhkasakon tuomitsee ja teettämishukan määrää täytäntönpantavaksi uhkasakon tai teettämishukan asettajan hakemuksesta lääninoikeus.

7 luku

Tutkimus, seuranta ja toiminta tupakoinnin vähentämiseksi

23 §

Asianomaisen ministeriön ja sen alaisen lääninhallituksen tulee:

1) huolehtia valtakunnallisesta ja alueellisesta toiminnasta tupakoinnin vähentämiseksi;

24 §

Kunta huolehtii paikallisesta toiminnasta tupakoinnin vähentämiseksi.

Kunnan tulee huolehtia siitä, että 23 §:ssä tarkoitettua aineistoa on tarpeellisessa määrin sen toiminta-alueen kansalaisjärjestöjen ja oppilaitosten sekä muidenkin aineistoa tarvitsevien saatavissa.

27 §

Edellä 1 momentissa tarkoitettua määrärahaa käytetään tupakoinnin ehkäisytyöhön, terveyskasvatukseen sekä 7 luvussa tarkoit-

tuun ja terveyskasvatusta tukevaan tutkimukseen, seurantaan ja toimintaan tupakoinnin vähentämiseksi asianomaisen ministeriön vuosittain vahvistaman käyttösuunnitelman mukaisesti. Käyttösuunnitelman valmistelussa ja toimeenpanossa voidaan käyttää hyväksi asianomaisen hallinnonalan viranomaisia ja laitoksia sekä muuta alan asiantuntemusta.

9 luku

Tarkastus- ja tiedonsaantioikeus sekä virka-apu

28 §

Tämän lain 14 §:ssä tarkoitettulla viranomaisella on tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten noudattamisen valvontaa varten oikeus:

1) päästä tarkastamaan tupakkatuotteiden ja tupakointivälineiden valmistus-, pakkaus-, varastointi- ja myyntipaikan tiloja ja toimintaa sekä valvonnassa tarvittavia asiakirjoja;

2) ottaa ja saada asianomaisen tuotteen valmistajalta, maahantuojalta ja myyjältä tutkimuksia varten tupakasta, tupakan vastikkeista, tupakkatuotteista ja tupakointivälineistä korvauksetta näytteitä; sekä

3) saada korvauksetta käyttöönsä tarvittavat tiedot, selvitykset, asiakirjat ja muu aineisto.

Jollei 1 momentin 2 ja 3 kohdassa tarkoitettuja näytteitä, tietoja, selvityksiä, asiakirjoja ja muuta aineistoa anneta asetetussa määräajassa, 14 §:ssä tarkoitettu viranomaislainen voi velvoittaa antamaan ne sakon uhalla.

Uhkasakon tuomitsee yleinen tuomioistuin 14 §:ssä tarkoitettun viranomaisen vaatimuksena.

30 a §

Tämän lain 14 §:ssä tarkoitettulla viranomaisella on oikeus saada muilta viranomaisilta virka-apua tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten noudattamisen valvomiseksi ja täytäntöönpanemiseksi.

31 §

Joka 10 a §:n vastaisesti elinkeinotoiminnassa myy tai muuten luovuttaa suussa käytettävää tupakkaa taikka sosiaali- ja ter-

veydenhuollon tuotevalvontakeskuksen tai kunnan antaman kiellon vastaisesti edelleen elinkeinotoiminnassa myy tai muuten luovuttaa tupakkatuotteita tai tupakointivälineitä 6 §:n 2 tai 3 momentin taikka 7 §:n 1 tai 2 momentin säännösten vastaisesti, on tuomittava *tupakkalain vastaisen tuotteen myymisestä* sakkoon.

Joka elinkeinotoiminnassa toistuvasti vastoin kunnan antamaa kieltoa rikkoo 10 tai 11 §:n säännöksiä, on tuomittava *tupakan myyntirikkomuksesta* sakkoon.

Virallinen syyttäjä saa nostaa syytteen 1—3 momentissa säädetystä teosta, lukuun ottamatta suussa käytettävän tupakan myyntiä tai muuta luovutusta elinkeinotoiminnassa, vain sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskuksen ilmoituksesta ja 4 momentissa säädetystä teosta vain kunnan ilmoituksesta.

32 §

Virallinen syyttäjä saa nostaa syytteen 1 momentissa tarkoitettusta teosta vain yleisen kulkuneuvon, asianomaisen sisätilan ja ulkoalueen haltijan, yleisen tilaisuuden järjestä-

jän tai näiden edustajan taikka poliisin ilmoituksesta sekä 2 momentissa tarkoitettusta teosta vain kunnan ilmoituksesta.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä maaliskuuta 2000. Lain 11 a § tulee kuitenkin voimaan 1 päivänä heinäkuuta 2000.

Sen estämättä, mitä 13 §:n 2 momentissa säädetään ravintolan ja muun ravitsemisliikkeen tarjoilutilojen varaamisesta tupakoiville, voidaan tarjoilutiloista varata tupakoiville enintään 70 prosenttia ja pinta-alaltaan alle 100 m²:n tarjoilutila kokonaan 1 päivään heinäkuuta 2001.

Jos tämän lain voimaan tullessa käytössä olevassa ravintolassa ja muussa ravitsemisliikkeessä toteutetut yksinkertaiset rakenteelliset ja ilmanvaihtoon liittyvät toimet eivät riittävästi estä tupakansavun kulkeutumista alueelle, jolla tupakointi on kielletty, voidaan tarpeellisia, merkittäviä kustannuksia aiheuttavia rakenteellisia ja ilmanvaihtoa parantavia muutoksia toteuttaa 13 §:n 2 momentin estämättä 1 päivään heinäkuuta 2003.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

Helsingissä 17 päivänä helmikuuta 1999

